

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving

Verlag 4^e partnerraad bijeenkomst KCNL

Kasteel Groeneveld, Staatsbosbeheer te Baarn

Dinsdag 7 november 2017

Ontvangst

De Vierde Partnerraad bijeenkomst werd gehouden op de prachtige locatie van kasteel Groeneveld in Baarn.

Mascha Brouwer, divisiedirecteur Staatsbosbeheer, ontving namens Staatsbosbeheer (SBB) de partnerraad. Als host van de middag gaf Mascha een inkijkje in het werk, werkterrein en het ondernemingsplan van SBB. Staatsbosbeheer beheert 265.000 ha in heel Nederland, variërend van 10.000 ha op Terschelling tot kleine landschapselementen van 1 ha in de Achterhoek. Zij werkt daarbij vanuit 12 provinciale eenheden, maar er zijn ook een aantal landelijk lopende programma's. Staatsbosbeheer is een groen nutsbedrijf met de wettelijke taak: beschermen, beleven en benutten. In het Ondernemingsplan 2015-2020 is vastgelegd hoe Staatsbosbeheer streeft naar meerwaarde op elk van deze aspecten, waarbij ze een breed speelveld bestrijken, van internationaal tot lokaal en van overheid tot marktpartijen en particulieren.

Foto: Sietze Dijkstra, Staatsbosbeheer

Deel 1: Ontwikkelingen KCNL

Peter van Dongen, voorzitter Stuurgroep KCNL, heette de 35 aanwezigen hartelijk welkom, met een bijzonder welkom aan de nieuwe strategische partners. Hij gaf een toelichting op het in de tijd uitgezette ontwikkelpad van het KCNL. Na een vlotte start in 2016, met een positieve tussentijdse review in december 2016, zijn we nu op weg naar de midterm review in december 2017. De meegekregen opdracht uit de vorige review is om de impact van de PPS nog zichtbaarder te maken. De financiering voor de komende twee jaar is afhankelijk van de aanstaande midterm review.

Intussen is de Stuurgroep ook in gesprek met EZ over de periode na afloop van deze twee jaar. Er gloort een perspectief van aanvullende financiering vanuit EZ, vergelijkbaar met dat van de COE's die onder OCW vallen. Hiertoe moeten wij dan wel inhoudelijke aansluiting met de strategie van EZ kunnen aantonen. En de stakeholders moeten hier dan ook tevreden over zijn.

Peter van Dongen benoemde de twee kernvragen die op deze middag centraal stonden:

- Hoe kan de impact van de publiek-private samenwerking manifester worden gemaakt?
- Hoe moeten we door ontwikkelen zodat we over twee jaar, als de subsidieperiode is verstreken, toch met elkaar verder kunnen?

In het volgende programmaonderdeel gaf Evelyne van Dongen, programmamanager KCNL, een update van de laatste stand van zaken en van de realisatie tot en met het 2^e kwartaal van 2017. Aan de hand van het voorbeeld van het KCNL-project "Kruidenrijk grasland" lichtte zij het dienstenpakket van het KCNL toe: onderzoekshuis, opleidingshuis en makelaar. Vanuit de actualiteit (krantenberichten van de afgelopen week) schetste Evelyne een beeld van de maatschappelijke relevantie van het werk van het KCNL. Ook noemde zij voorbeelden van succesvolle samenwerking waar het KCNL bij is betrokken of zich sterk voor heeft gemaakt.

De cijfers laten zien dat het KCNL zich goed ontwikkelt. In de projecten is al 9 ton (Maatschappelijk natuurbeheer) resp. 8 ton (Duurzame stad) feitelijk aan activiteiten uitgevoerd. Zoals het zich nu laat aanzien is binnen de huidige begroting nog zo'n € 1,8 miljoen beschikbaar voor nieuwe projecten, waarvan ruim € 500.000 nog niet is geëncmitteerd in de vorm van reeds voorgestelde ('proposed') projecten. In de realisatie staat de subsidiebijdrage nu op 52%, maar deze gaat in de gewenste richting van 50%.

Evelyne blikte ook vooruit naar 2018 en verder en benoemde als belangrijke aandachtsgebieden voor de doorontwikkeling richting een financieel zelfstandig KCNL:

- portfolio verdiepen vanuit een gedefinieerde Body of Knowledge and Skills (BOKS),
- alternatieve geldstromen aanboren,
- uitwerken multi-level verdienmodelsenario,
- uitbreiden netwerk van strategische partners,
- versterken activiteiten voor het mbo,
- krachtiger neerzetten van het merk KCNL en uitbouwen van het kennisplatform (o.a. website optimaliseren).

Voor de details van haar presentatie zie de bijlage bij dit verslag.

Aansluitend was een demonstratie gepland van een tool voor gebiedsinventarisatie. Om technische redenen kon deze niet doorgaan, maar Ger van Laak, business developer KCNL, gaf wel een toelichting. De tool is een voorbeeld van een instrument dat op eigentijdse wijze kan worden

ingezet bij het monitoren van flora en fauna in een gebied in de samenwerking tussen onderwijs, bedrijven en burgers. Voor het onderwijs is het een tool dat zorgt voor up-to-date en aantrekkelijk onderwijs.

Deel 2: Workshops met casuïstiek als vertrekpunt

Na een korte pauze was het tijd voor de workshops, verdeeld over 2 rondes van 40 minuten. In totaal waren er 4 workshops per ronde. Elk van de workshops begon met een inleiding van 10 minuten, waarna er 30 minuten tijd was voor het gesprek.

Twee workshops vertrokken vanuit lopende KCNL-projecten, waarvan de meerwaarde reeds zichtbaar is, en waarbij de vraag "Hoe op te schalen?" centraal stond:

1. Workshop gericht op klimaatadaptatie, vanuit de casuïstiek van het KCNL-project 'Limburg Waterklaar!'
2. Workshop gericht op succesvolle PPS en de meerwaarde van cross-overs hierin, vanuit de casuïstiek van de 'Groene Hart Academie'.

Daarnaast waren er ook twee workshops over nieuwe initiatieven waarbij allerlei kansen liggen en waar de vraag centraal stond hoe hierbij kan worden aangehaakt en hoe deze initiatieven verder versterkt kunnen worden.

3. Workshop over nature-based solutions in de duurzame stedenbouw en systeemverandering, vanuit het nieuwe KCNL-project 'Systeembenadering Urban Green'
4. Workshop over de waarde van groen als maatschappelijk nut, vanuit het programma 'Groene Metropool' van Staatsbosbeheer.

De inleiders hielden een korte presentatie op basis van hun ervaring met de samenwerking in een KCNL-project. Door gerichte vraagstelling van de voorzitter kwam het tot een uitwisseling van ideeën tussen de deelnemers van de workshop. De opbrengsten werden op een flipover vastgelegd en plenair teruggekoppeld - op hoofdlijnen - door de notulist/voorzitter.

Workshop 1 – Limburg Waterklaar!

Bertrick van den Dikkenberg deelde vanuit eigen ervaring met het KCNL-project '**Limburg Waterklaar!**' wat de ervaringen en opbrengsten voor BOOT zijn van samenwerking met het KCNL. Binnen het project wordt samen onderzocht hoe het afkoppelen van hemelwaterafvoer kan worden bevorderd, om wateroverlast te verkleinen. Hiervoor worden tuinen en openbaar groen benut (nature-based solution). Het project richt zich op sociale innovatie.

Aan de hand van dit praktijkvoorbeeld vertelde Bertrick over de meerwaarde van co-creatie tussen overheden, woningbouwverenigingen, onderwijs en bedrijfsleven, over de eerste concrete opbrengsten en over de uiteindelijk beoogde terugkoppeling van opbrengsten naar het onderwijs.

Vanuit deze casuïstiek is met de deelnemers onderzocht hoe dit project verder opgeschaald kan worden, hoe kansen in de samenwerking met het KCNL benut kunnen worden, en hoe proposities richting de verschillende doelgroepen verder aangescherpt kunnen worden.

Wat levert ons dit op?

- Diep in elkaars ziel kijken
- Van kennis naar toepassing
- Netwerk van kennispartijen, bundeling verrijkend
- Van prestatie naar partner
- Oplossingen voor gesignaleerde problemen worden beter en integraal

- Kern = samenwerking

Opbrengst workshop 1

Bij 'Limburg Waterklaar!' gaat het vooral om de sociale innovatie, met aspecten van marketing en met een kennisvraag. Gemeenten en waterschappen hebben belang bij het project. Deelnemers aan de workshop concluderen nu al dat de methodische aanpak in dit project de grootste winst heeft opgeleverd.

Het gaat immers om het vinden van een manier om in dit type projecten succesvol te opereren naar de burgers toe. Het heeft een belangrijke maatschappelijke functie om dit vaker te doen, ongeacht of dat in een vaste of in een wisselende samenstelling gebeurt. Hiervoor is het nodig om expertise met de merknaam 'KCNL' duidelijk in de markt te zetten.

De meerwaarde kan dan ook niet worden gevonden in het maken van veel uurtjes en het verdienen van veel geld, maar wel in de makelaarsfunctie. Het is de uitdaging om deze toegevoegde waarde goed neer te zetten, zodat er een goed werkend netwerk ontstaat en een goede methodische aanpak wordt gevolgd.

Concluderend kunnen we stellen dat het voor de verdere doorontwikkeling van belang is om de merknaam van het KCNL goed neer te zetten en om de makelaarsfunctie goed neer te zetten.

Workshop 2 – Groene Hart Academie

Karin van Beckhoven deelde haar visie over de te verwachten veranderingen in de groene sector en de daaruit voortkomende innovatie-opgaven van de groene opleidingen. Hierbij zoomde ze in op het belang van cross-overs tussen groen enerzijds en techniek en gezondheid anderzijds en de door Inholland gehanteerde kenniswerkplaats methodiek.

Hierbij putte zij uit haar ervaringen met de ‘Groene Hart Academie’, en met andere KCNL-projecten, zoals Tata Steel Island, Smart Traffic Management, Noordwaard en Holwerd aan Zee. De vraag die werd opgeworpen was of deelnemers de noodzaak van samenwerking vanuit de 4 O’s herkennen en hoe de innovatie vanuit de cross-overs opgeschaald zou kunnen worden.

Meerwaarde voor regio en onderwijs & onderzoek

- 100+ vraagstukken verdeeld over de thema’s en de O’s
- Ca 200.000 studenturen
groepsprojecten, binnen vak of minor, stage, afstudeeropdracht
- Expertmeetings
Kennis creëren en valoriseren
Verbinder / aanjager gebiedsprocessen

Opbrengst workshop 2

De noodzaak van de platformfunctie en om de koppeling tussen onderwijs en werkveld voor elkaar te krijgen, wordt door alle deelnemers herkend. Er was veel enthousiasme voor de multidisciplinaire aanpak want die is ontzettend nodig, zowel in het werkveld als in het onderwijs. Maar laten we in het onderwijs naast de verbinders (breedte) de experts (diepte) niet uit het oog verliezen.

Doorontwikkeling vanuit de gepresenteerde casuïstiek is zeker kansrijk, maar het vraagt ook aanpassingen van het onderwijs, dat flexibeler moet worden, zodat er ruimte is binnen het onderwijs programma voor het behandelen van dergelijke praktijkvragen. Ook dan blijft het belangrijk om de cross-overs te maken.

Deelnemers brachten een aantal vragen naar voren. Hoe ver gaat de verantwoordelijkheid van het werkveld in het leveren van een bijdrage aan onderwijsinnovatie?, en Hoe groot is de verantwoordelijkheid van werkveldpartijen in het leveren van een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen? Ook de vraag “Hoe ga je in de co-creatie om met resultaatverplichting versus inspanningsverplichting?” bleef boven de markt hangen.

In sommige gevallen gaat direct schakelen met een onderwijsinstelling sneller, en dus ontstaat de vraag wanneer en in welke situaties het KCNL meerwaarde heeft. Een belangrijke meerwaarde is gelegen in die landelijke netwerkfunctie, het makelen en schakelen tussen de verschillende expertises. Dit omvat het verbinden, versnellen en opschalen van de vraagstukken, en dan met name de integraliteit van vraagstukken. Het gaat niet louter om de makelaarsfunctie aan de voorkant, bij het indienen van een project, maar ook aan de achterkant: welke kennis is er opgebouwd en kunnen we die weer inbrengen in de instellingen, inclusief vertaling naar het onderwijs. Een andere aanvullende rol zou het vinden van aanvullende geldstromen kunnen zijn.

Als het uitvoeren van de opdracht onderdeel is van een groter vraagstuk en een grotere oplossing, dan willen deelnemers ook financieel hierin bijdragen. Voor advies vanuit het onderwijs alleen gaan de deelnemers niet betalen.

Concluderend, als het gaat om het in standhouden van een KCNL-infrastructuur, dan willen deelnemers waarschijnlijk niet bijdragen, maar dit kan worden opgevangen door in de rol van makelaar te voorzien in het aanboren van alternatieve geldstromen.

Workshop 3 – Systeembenadering Urban Green

Niek Persoon, directeur van Amsterdam Green Campus, deelde zijn ervaringen met het KCNL-project **'Systeembenadering Urban Green'**. Een project dat wordt uitgevoerd in Start-up Village, een containerdorp op het terrein van de UvA, waar start-ups zich bezighouden met nature-based solutions. Start-up Village is een 'loket' waar bedrijven samenkomen. Amsterdam Green Campus is verbonden aan het project. Het project zou 'de plek' kunnen zijn waar onderwijs, onderzoek, ondernemers en overheid een blik op de toekomst van 'Urban Green' kunnen werpen.

Niek gaf een toelichting op hoe ze in dit project innovatie samen met partijen ter hand nemen; hoe in de opstartfase van het project afspraken zijn gemaakt, o.a. over intellectueel eigendom; hoe tijdens de kick-off bijeenkomst aanvullende vragen van het MKB zijn opgehaald; wat de eerste opbrengsten zijn; wat de beoogde nieuwe markten voor het bedrijfsleven zijn (o.a. Flora Holland) en hoe het onderwijs betrokken is en gaat worden in dit project.

De deelnemers werden uitgenodigd om mee te denken over hoe dit project vol kansen verder kan worden versterkt. Wat zijn de kritische dilemma's?

Opbrengst workshop 3

Dit project haakt aan bij de burger, mits het niet te technisch wordt, maar het levert ook business voor bedrijven op. De burger is misschien wel degene die zorgt dat het uiteindelijk kan worden geïmplementeerd, o.a. met tuincentra als intermediair.

Het businessmodel van het KCNL is het bij elkaar brengen van partijen en vormgeven aan de 'triple helix', waarbij ook het belang van het MKB kan worden benoemd. De meerwaarde voor het werkveld in dit project zit 'm vooral in de netwerkfunctie van een grote groep van bedrijven en onderwijs en de mogelijkheid voor aanschouwelijk onderwijs. Het aanvragen van externe subsidies zou ook een meerwaarde kunnen zijn, maar niet als vaste basis van een kenniscentrum.

Deelnemers gaven ook voorbeelden, waarbij het MKB aansloeg op de beschikbare expertise. Ander voordeel van betrokkenheid kan zijn het hebben van de eerste keuze uit net opgeleide talenten. Daarnaast werd door een privaat bedrijf geopperd dat bedrijven soms alleen al voor de PR, en voor exposure die de samenwerking genereert, willen betalen. Vanuit een gedegen track record, met daarin ook echte opbrengsten, zal de aantrekkelijkheid van het KCNL worden vergroot.

Vertegenwoordigers van de Provincie zien het mbo en hbo als de eerste partijen die op praktische wijze een bijdrage leveren aan het MKB. Geadviseerd werd te onderzoeken of het perspectief van leveren van meerwaarde voor MKB een belangrijk element kan zijn om het business model van het KCNL verder vorm te geven.

In de slotconclusie werd als suggestie meegegeven om overtuigender te werk gaan en deelname aan een KCNL-project exclusief maken. Dat kan door schaarste te creëren en deelname van een beperkt aantal bedrijven te verbinden aan de inleg van een minimale cash bijdrage.

Workshop 4 – De Groene Metropool

Harry Boeschoten gaf een toelichting op het '**Programma Groene Metropool**' van Staatsbosbeheer. De komende decennia zal het verstedelijkingsvraagstuk, samen met mobiliteit en waterbeheersing de kwaliteit van de groene ruimte beïnvloeden. Staatsbosbeheer is eigenaar van vele voormalige bufferzones, Randstadgroenstructuurgebieden en RodS-gebieden. Hoewel ze buiten het Natuurnetwerk Nederland liggen, denkt Staatsbosbeheer dat deze gebieden, samen met cultuurhistorie van nationaal niveau (zoals de Waterlinies) een nieuw groen perspectief voor de Randstad in de 21^e eeuw kunnen vormen als noodzakelijke voorwaarde voor een excellent woon- en vestigingsklimaat.

De uitdaging is hoe dit veranderend perspectief van Groen als Nutsvoorziening in de praktijk moet worden gebracht. Het ontbreekt nog aan een overkoepelend concept. De kracht van de Groene Metropool is het integrale verhaal. Hoe meer partijen je betreft, hoe krachtiger de oplossing is. Nu houdt het denken op bij de gemeentegrens, bij het terrein van Staatsbosbeheer, etc. Juist die participatiekant door een breed veld van partijen, biedt geweldige mogelijkheden: de gezonde leefomgeving van de burgers, kwetsbare groepen betrekken en toch ook een stuk natuurkwaliteit meenemen.

Deelnemers geven aan dat het idee op dit moment nog te breed is geformuleerd om te kunnen beslissen. Het zou misschien kunnen helpen om hapklare brokken te maken, bijv. Operatie Steenbreek, initiatieven in het kader van de 'Green Deal 1000 Ha stedelijke natuur', etc.

Bij het KCNL wordt nagedacht over de post-subsidieperiode. Kansen liggen mogelijk bij de gezamenlijke uitwerking van de Groene Metropool in Zoetermeer. Succesvolle realisatie kan dienen als showcase om commitment van andere steden op dit concept te krijgen.

Opbrengst workshop 4

Het idee van de Groene Metropool wordt door alle partijen gezien als een actueel thema, waar iedereen mee te maken heeft. De deelnemers aan de workshop plaatsen hierbij wel een aantal kanttekeningen / aandachtspunten:

- Haal de natuur dichterbij maar breng ook de tuin naar het landschap toe.
- Richt je op verschillende doelgroepen (o.a. multiculturele samenleving).
- Maak het ingewikkeld! Immers, de meerwaarde ontstaat pas als we de verschillende thema's integreren en zorgen voor ontschotting.
- Maak een 'legodoos' met bouwstenen van alle zaken die hierbij komen kijken. Zo'n legodoos leent zich voor participatieprocessen, maar voorlichting en bewustwording zijn dan wel belangrijke voorwaarden voor succes.
- Verbind de verschillende schaalniveaus met elkaar ('van burger tot koning').

- Geef ook aandacht aan mobiliteit.
- Zoek inzicht in de faalfactoren, door ervaringen van reeds bestaande initiatieven te verzamelen.
- Zorg voor voldoende commitment. Hier kan het KCNL een rol bij spelen.

Hoe gaan we meer/ander groen, conform dit idee, financieren? Als meest kansrijk wordt gezien financiering in het kader van de klimaatmaatregelen en preventie (gezondheid). Het nieuwe kabinet wil komen tot een nationaal preventieprogramma, waarbij de Groene Metropool zou kunnen dienen als voertuig voor de gezonde leefomgeving (financiering vanuit VWS).

Er was voldoende enthousiasme om verder met elkaar om tafel te gaan. Er is dan ook afgesproken dat het KCNL op korte termijn een werksessie van een dagdeel organiseert om met elkaar relevante kennisvragen te formuleren en het voorstel verder uit te werken.

Vragen uit de zaal / Reflectie

Vraag: Wat wordt er bedoeld met de bovenregionale functie van het KCNL?

Antwoord: Kennis ontsluiten van plek A voor plek B (want netwerkomgeving).

Alex Datema wijst nog op de bereidheid, geventileerd in zijn workshop, om business developers te betalen vanuit de onderwijsinstelling en ze vervolgens ook landelijk in te zetten.

Concluderend

Aansluitend op de plenaire terugkoppeling van de opbrengsten en resultaten uit de workshops, geeft Peter van Dongen een samenvatting van de belangrijkste bevindingen. Peter heeft vijf gemeenschappelijke lijnen herkend:

1. Uit de workshops blijkt duidelijk dat het belang van de platform- en netwerkfunctie van het KCNL, zowel op regionaal niveau maar zeker ook op het bovenregionale niveau, door alle partners wordt gedeeld.
2. Van belang is nu het opbouwen van een merknaam en het creëren van reputatie. Daarvoor is een goede exposure nodig en het tonen van opbrengsten uit de projecten. Geef het geheel ook nog een iets exclusiever tintje!
3. Voor de doorontwikkeling van het KCNL is het nodig om mogelijkheden voor aanvullende financiering te creëren. Denk hierbij aan gemeenten, provincies, of andere subsidiebronnen. Vanuit de verbinding met deze partijen krijg je toegang tot bepaalde subsidiebronnen, waar dat alleen niet lukt.
4. In het verlengde zal ook worden nagedacht hoe resultaten van het KCNL gedefinieerd moeten worden. Zijn resultaten, bijv. uit de projecten, vrijblijvend of moeten we de lat hoger leggen?
5. Tenslotte is er de financiële paragraaf: als je al deze ontwikkelingen bij elkaar brengt dan blijft de cruciale vraag of we samen de infrastructuur intact willen houden. Dit is niet gemakkelijk, maar als de beoogde meerwaarde zichtbaar is, dan kan daar misschien ook de financiering van de infrastructuur vandaan komen. Het is de uitdaging van het KCNL om hier de komende tijd aan te werken.

Afsluiting

Peter van Dongen gaf aan dat deze opbrengsten zullen worden gebruikt voor de doorontwikkeling van het KCNL en worden meegenomen naar de reviewcommissie. Op zijn vraag hoe de deelnemers terugkeken op de inhoud en de werkvorm van deze middag, kwamen louter positieve reacties.